

Õiguskantsler

Direktor Raini Jõks
Tartu Vangla
tartu.vangla@just.ee

Teie 29.12.2014 nr 2-2/29-2

Meie 08.04.2015 nr 7-4/141355/1501538

**Soovitus õiguspärasuse ja hea halduse tava järgimiseks
Kinni peetavatele isikutele telefonikõnede võimaldamine Tartu Vanglas**

Lugupeetud härra direktor

Minu poole pöördusid mitmed Tartu Vanglas kinni peetavad isikud (edaspidi avaldajad), kes väitsid, et Tartu Vangla on rikkunud nende õigusi telefonikõnede võimaldamisega seenduvalt.

Olles tutvunud avaldajate pöördumistega, Teie seisukohtade, asjakohase kohtupraktika ning õiguskirjandusega, leian, et:

- 1. kinni peetavale isikule riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste ametiisikutele, kaitsjale või advokaadist esindajale helistamiseks seatavad piirangud ei tohi moonutada vastavat õigust ning peavad olema ajutise iseloomuga, nende kehtestamise põhjused kaalukad ja esinema erandlikes olukordades;**
- 2. kinni peetavalt isikult erakorraliselt helistamiseks riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste ametiisikutele, kaitsjale või advokaadist esindajale taotluse nõudmisel peab olema tagatud kinni peetava isiku telefonikõne sisu privaatsus. Kinni peetavalt isikult ei saa nõuda seda, et ta vanglateenistust telefonikõne sisuks olevatest detailidest informeeriks, ning keelduda isikule erakorraliselt telefoni kasutamise võimaluse tagamisest juhul, kui kinni peetav isik ei ava taotluses telefonikõne võimalikku sisu.**

Eelneva tõttu soovitan vanglateenistusel muuta Tartu Vanglas telefoni kasutamise praktikat selliselt, et helistamisõigus riigiasutustele, kohalikele omavalitsustele ja nende ametiisikutele, kaitsjale või advokaadist esindajale oleks kinni peetavale isikule tagatud antud õigust liigselt moonutamata ning kõnealusele õigusele seatud piirangud oleksid vastavuses eelpool toodud tingimustega.

Järgnevalt selgitan Teile oma seisukohta.

1. Asjaolud ja menetluse käik

1.1 Avaldajate pöördumised

1. Avaldajate pöördumistest nähtus mitu väidetavat rikkumist. Esiteks kinnitasid avaldajad, et vahistatutele on kaitsja, esindaja või riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse ametiisikutega telefoni teel suhtlemist Tartu Vanglas piiratud ning seatud on konkreetsed kuupäevad ja kellaajad, millal neile isikutele helistada saab. Määratud on ka kõne maksimaalne ajaline kestvus kaitsjatele, esindajatele ja ametiisikutele helistamiseks. Avaldajate väidete kohaselt toimub nimetatud isikutele helistamine samadel alustel kõikidele teistele isikutele helistamisega (nt perekonnaliikmetele).

2. Teiseks väitsid avaldajad, et kaitsjale, esindajale ning riigiasutustele helistamiseks tuleb koostada taotlus, millesse tuleb märkida helistamise põhjus. Viimane on avaldajate hinnangul vastuolus õigusnõustajaga konfidentsiaalse suhtlemise võimaldamise nõudega. Samuti selgus avaldajate pöördumistest, et vanglateenistusel võtab mainitud taotluse läbivaatamine aega kuni 30 päeva, mis avaldajate hinnangul on lubamatu, kuna kaitsjale, esindajale või riigiasutusse helistamine nõuab nende hinnangul teatavat operatiivsust (nt kaebetähtaja tõttu vajadus kiirelt kaitsjaga/esindajaga suhelda jms).

3. Avaldajate pöördumiste tõttu koostas Teie teabe nõudmise.¹ Täna Teid põhjaliku vastuse eest.

1.2 Tartu Vangla seisukoht²

1.2.1 Telefoni kasutamise korraldus

a. Süüdimõistetud kinnipeetavad

4. Selgitasite, et lähtuvalt osakonna režiimist eristatakse Tartu Vanglas avatud ning suletud osakonda. Avatud osakonna all mõistetakse osakonda, kus kinnipeetaval on päevakavas ettenähtud ajal võimalik vabalt osakonna piires liikuda. Suletud osakonna puhul on kinnipeetavad ööpäevaringselt (v.a jalutuskäigu ajal) suletud oma elukambrisse.

5. Kinnitasite, et üldjuhul viibivad süüdimõistetud kinnipeetavad avatud osakonnas. Osa süüdimõistetutest viibib aga ka suletud osakonnas (nt isikud, kes kannavad kartserikaristust) ning mõnikord võidakse ka avatud osakond ajutiselt sulgeda (eelkõige) julgeolekukaalutlustel.

6. Helistamise korralduse kohta avatud osakondades selgitasite, et Tartu Vangla direktori 11.02.2013 käskkirjaga nr 1-1/27 kinnitatud Tartu Vangla kodukorra (edaspidi kodukord) Lisast 1 (punktid 1.1.-1.9.) nähtub, et kinnipeetavad saavad helistada ajal, mil neil on justiitsministri 30.11.2000 määruse nr 72 „Vangla sisekorraeeskiri“ (VSKE) § 8 lg 1 kohaselt vaba aeg ning osakonnad on avatud. See, millal helistada lähedastele ning millal kaitsjatele, advokaadist esindajatele ning riigi- ja kohaliku omavalitsuse ametiisikutele, on Teie sõnul kinnipeetava enda otsustada.

7. Märkisite oma vastuses, et helistamiseks avatud osakonnas päevakavavälisel ajal tuleb kinnipeetaval esitada põhjendatud taotlus hiljemalt helistamisele eelneval tööpäeval. Väitsite, et

¹ Õiguskantsleri 27.11.2014 kiri nr 7-4/141355/1404899.

² Tartu Vangla 29.12.2014 kiri nr 2-2/29-2.

praktikas esitatakse selliseid taotlusi väga harva, kuna kinnipeetavatele on tagatud helistamisvõimalus nii ennelõunasel kui ka pärastlõunasel ajal ning sellest Teie andmetel piisab.

8. Selgitasite, et juhul, kui avatud osakond on erakorraliselt lukustatud (nt julgeolekukaalutlustel), võimaldatakse kinnipeetavatel telefoni kasutada vähemalt ühel korral nädalas. Kui kinnipeetaval on avatud osakonna lukustamise perioodil vajadus helistada riigiasutuste või kohaliku omavalitsuse ametnikele, kaitsjale ja esindajale, tuleb tal esitada põhjendatud taotlus inspektor-kontaktisikule. Kinnitasite, et üldjuhul avatud osakondi mitmeks päevaks ei lukustata ning seetõttu on taoliste taotluste arv väike (nt Tartu Vangla esimeses üksuses keskmiselt 1-2 taotlust kvartalis).

b. Vahistatud

9. Vahistatute helistamine toimub üldjuhul kodukorras sätestatud aegadel.³ Märkisite, et kuigi vanglal on VSKE § 51 lg 2 kohaselt kohustus võimaldada telefoni kasutamist vähemalt korra nädalas, siis on loodud võimalus, et igas osakonnas saab graafikujärgselt helistada vähemalt kahel päeval nädalas. Selgitasite, et enne nn helistamispäeva küsib vanglateenistuse ametnik vahistatult⁴, kas vahistatu soovib helistada. Jaatava vastuse korral täpsustatakse, mis kellaajal vahistatu eelistab helistada. Vahistatu sooviga arvestatakse võimaluse piires helistamise graafiku koostamisel. Igal telefoni kasutamise päeval saab vahistatu helistada ühe korra (üldjuhul kuni 10 minutit).⁵ Isikute arv, kellele vahistatu soovib helistada, piiratud ei ole.

10. Tõdesite oma vastuses, et nii helistamine lähedastele kui ka helistamine kaitsjale, advokaadist esindajale ning riigi- ja kohalike omavalitsuste ametiisikutele peaks eelduslikult toimuma graafikujärgsel ajal. Kui vahistatul tekib vajadus erakorraliselt (s.t graafikuväliselt) kaitsjale, advokaadist esindajale ning riigi- ja kohalike omavalitsuste asutuste ametiisikutele helistada, tuleb tal esitada põhjendatud taotlus hiljemalt helistamise eelneval tööpäeval. Erakorraline kõne võib üldjuhul olla kuni 10 minuti pikkune, kuid kinnitasite, et põhjendatud juhtudel lubatakse ka pikema kestusega telefonikõnesid, samuti mitmel eri kellaajal (nt hommikul kell 10.30 ning õhtul kell 18.00) tehtavaid kõnesid.

1.2.2 Piirangud helistamisel kaitsjatele, esindajatele, riigiasutustele ning kohalikele omavalitsustele

a. Süüdimõistetud kinnipeetavad

11. VangS § 28 lg 3 teine lause sätestab, et keelatud on kirjavahetuse ja telefoni kasutamise piiramine suhtlemiseks riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja nende ametiisikutega, samuti kaitsjaga või advokaadist esindajaga.

12. Asusite oma vastuses seisukohale, et kehtiv õigus ei luba küll eelnevalt nimetatud isikutele ning asutustele helistamist piirata, kuid sellest ei saa tuletada põhimõtet, et kinnipeetava õigus

³ Tartu Vangla kodukorra p 13.8.1.: „Vangla tagab kinnipeetavatele telefoni kasutamise võimaluse vähemalt üks kord nädalas. Üldjuhul toimub telefoni kasutamine kella 9.00-st kuni 18.00-ni järgmiselt: esmaspäeviti 11. osakond; teisipäeviti 1. ja 2. osakond ning psühhiaatriaosakond; kolmapäeviti 7. ja 8. osakond; neljapäeviti 1. 2. ja 11. osakond ning psühhiaatriaosakond; reedeti 7. ja 8. osakond.“

⁴ Tartu Vangla kodukorra p 13.8.2.

⁵ Vahistatute telefonikõnede täpsem korraldus on nähtav Tartu Vangla kodukorra p-des 13.8.1. - 13.8.6.

neile isikutele ja asutustele helistada on täiesti piiramatu. Leidsite, et osaliselt on seda möönnud ka Riigikohus.⁶

13. Arvestades avatud osakondades viibivate kinnipeetavate laialdasi võimalusi telefoni kasutada, väljendasite seisukohta, et kehtiv Tartu Vangla töökorraldus ei moonuta kinnipeetavate õigust eelnevalt nimetatud isikutele ja asutustele helistada. Kuna avatud osakonnad on lisaks sõõgiaegadele suletud eelkõige õhtusel ning öisel ajal, s.t riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste ametiisikute tööajavälisel ajal, ei ole tegemist Teie hinnangul piiranguga, mis neile asutustele helistamist takistaks. Mõõnsite, et vajadus advokaadist esindajatele ja kaitsjatele helistamiseks võib tekkida aegadel, mil kambrid on päevakavajärgselt lukustatud. Leidsite, et samas on tegemist erandjuhtudega, mille esinemissagedus avatud osakondades on väga väike. Kinnitasite, et juhul, kui selline erakorralisus on tõendatud, püüab vanglateenistus kinnipeetavale esimesel võimalusel helistamise võimaldada.

14. Suletud ja erakorraliselt suletud avatud osakondades viibivatele kinnipeetavatele kehtivad piirangud on kehtestatud samadel õiguslikel alustel ning põhjustel nagu vahistatute puhul.

b. Vahistatud

15. Selgitasite, et kuigi vahistatute puhul on helistamiseks ette nähtud kindlad päevad ja kellaajad, on vajaduse tekkimisel võimalik erakorraliselt helistada nii kaitsjale ja advokaadist esindajale kui ka riigi- ja kohalike omavalitsuste asutuste ametiisikutele.

16. Väitsite oma vastuses minu teabe nõudmisele, et soovides tagada erakorralise helistamise võimalus esmajärjekorras neile, kel seda kõige rohkem vaja on, pidasite vajalikuks, et ka riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste ametiisikutele, samuti kaitsjale ning advokaadist esindajale helistamiseks esitaks vahistatu põhjendatud taotluse. Mõõnsite, et erakorralise helistamise taotluse põhjendamise kohustust ei ole vangistuse täideviimist reguleerivates seadustes või määrustes üheselt sätestatud. Asusite seisukohale, et VSKe § 51 lg 4 punktist 5 nähtub, et lisaks muudele andmetele tuleb helistamise taotluses märkida ka muu oluline teave. Muu olulise teabena on käsitletav Teie hinnangul mh helistamise erakorralisuse ning olulisuse põhjendus. Nimetatud nõue võimaldab vanglateenistusel helistamise vajadust hinnata ning aitab piiratud ressursside tingimustes tagada erakorralist helistamist võimalikult paljudele vahistatutele ja kinnipeetavatele. Rõhutasite, et kõik helistamise taotlused vaadatakse sisuliselt läbi. Olukorras, kus põhjendus on ebapiisav või puudub üldse, ei ole vanglateenistuse ametnikul võimalik soovitud telefonikõne erakorralisust hinnata, mistõttu ei ole isikule esmajärjekorras helistamist võimaldatud.

17. Leidsite, et praktikas aitab taotluse põhjendamise nõue kaasa sellele, et tagada võimalikult paljudele vahistatutele reaalse vajaduse korral võimalus erakorraliseks helistamiseks. Põhjendatud taotluse nõude kaotamine võib viia Teie sõnul olukorraneni, kus need vahistatud, kelle erakorraline helistamine tõepoolest igati põhjendatud on, saaksid kehtiva korraga võrreldes vähem helistada. Tõdesite, et kehtiv kord on kooskõlas seaduse mõttega, kuna tagab eelkõige

⁶ RKHKo 31.10.2007 nr 3-3-1-54-07, p 9: „Kollegium mõõnab, et kinni peetava isiku õigus kasutada telefoni suhtlemaks riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja nende ametiisikutega ei ole piiramatu, kuid piirangud peavad olema vajalikud ja säilitama helistamise võimaluse mõistlikul määral. Kollegium leiab, et tulenevalt riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja nende ametiisikutega ning kaitsjaga suhtlemise olulisusest ei tohi vangla rakendada helistamise korda, mis moonutab kinni peetavate isikute helistamise õiguse olemust selliselt, et sisuliselt võib muutuda asutuste ametiisikutega ning kaitsjaga suhtlemine võimatuks. Näiteks võimaldades kinni peetaval isikul helistada riigi- ja kohalike omavalitsuste asutustesse ainult reedeti pärast kella 16, võib ametiisikutega suhtlemine olla sisuliselt võimatu.“

neile, kellel on selleks reaalne vajadus, võimaluse lisaks graafikujärgsele helistamisele ka erakorraliselt helistada.

18. Teie hinnangul ei ole erakorralise helistamise näol tegemist sellise absoluutse subjektiivse õigusega, millel oleks eesõigus teiste vahistatute ning kinnipeetavate õiguste ees. Asusite seisukohale, et esmajärjekorras tuleb vanglas tagada kord ning üldine julgeolek, s.h kinnipeetava elu ja tervise igakülgne kaitse. Soovides võimaldada ka kõikide muude õiguste realiseerimine (õigus ülalpidamisele, kirjavahetusele jne), on teatud piirangute seadmine helistamisele Teie kinnitusele vajalik ning põhjendatud. Olukorras, kus helistamise õiguse olemust ei ole selliselt moonutatud, et VangS § 28 lõikes 3 loetletud isikutele ning asutustele oleks sisuliselt võimatu helistada, ei ole selline korraldus Teie hinnangul õigusvastane ega ka vahistatute ning kinnipeetavate õigusi liigselt riivav.

19. Oma vastuses nõustusite minu teabe nõudmises väljendatud seisukohaga, et ennekõike on vahistatul oma õiguste kaitseks vajalik suhelda just kaitsjaga. Siiski tuleb Teie sõnul arvestada sellega, et suhtlus telefoni teel ei ole ainuke võimalus kaitseõiguse teostamiseks. Tihtipeale võivad lühiajalised kokkusaamised ning kirjalik suhtlus isegi kasulikumad olla

20. Oma vastuses tõite esile, et telefonikõnede läbiviimine on üks paljudest valvuri ametijuhendijärgsetest tööülesannetest. Selleks, et tagada kinnipeetavatele ning vahistatutele teiste samaväärsete õiguste teostamise võimalus, ei ole piiratud ressursside tingimuses võimalik igal ajahetkel kõikidele helistamisvõimalust tagada. Väitsite, et vanglateenistus püüab ressursse optimaalselt jagada ning leidsite, et on kinnipeetavate ja vahistatute huvides, kui vanglaametnikud tegelevad ka muude oluliste tegevustega (julgeoleku tagamine ning järelevalve, kinnipeetavate ja vahistatute kirjavahetusega seonduvad tööülesanded, pöördumistega tegelemine, vanglasisene saatmine, ravimite jagamine jne). Arvestades vanglas töötavate ametnike piiratud arvu, vangla olemusest tingitud kõrgendatud järelevalvevajadust ning soovi tagada ka vahistatute kõikvõimalike muude õiguste realiseerimise võimalus, ei ole Teie hinnangul igapäevane graafikuvälise helistamisvõimaluse tagamine kinnistes osakondades võimalik. Samas kinnitasite, et vanglateenistus teeb omalt poolt kõik, et kehtiv töökorraldus ei moonutaks kinnipeetavate ning vahistatute õigusi ega muudaks kaitsja, advokaadist esindaja ning riigi- ja kohalike omavalitsuste ametiisikutega suhtlemist võimatuks.

21. Selgitasite oma vastuses pikemalt erakorraliselt helistamise taotluse esitamist ning sellesse märgitavaid andmeid. Teie seisukohast nähtus, et erakorralise helistamise taotlusesse tuleb kinni peetaval isikul märkida lisaks üldistele isiklikele andmetele (nimi, sünniaeg) ka nende isikute nimed ja telefoninumbrid, kellele kinnipeetav või vahistatu helistada soovib. Lisaks tuleb taotlust põhjendada viisil, millest nähtuks erakorralise helistamise vajadus. Põhjenduse hindamisel võetakse arvesse kõikvõimalikke tähtsust omavaid asjaolusid. Kinnitasite, et nii võimaldatakse helistada objektiivselt tõendatavatel juhtudel (vahistatule on saadetud mõni kohtulahend, ta on käinud helistamise päeval kohtus või väljaviimisel). Samuti siis, kui nt kaitsja või advokaadist esindaja on vanglale teada andnud, et tal on vaja kindlasti oma kliendiga rääkida. Tõite esile, et mitmel juhul on ka vanglateenistuse ametnikud ise kaitsjaga ühendust võtnud ning kontrollinud, kas esineb alus erakorralise helistamise võimaldamiseks. Põhjendatuks peetakse Teie sõnul ka taotlusi, kus helistamise vajadus on tingitud mõne olulise (menetlus)tähtaja lõppemisest. Erandjuhtudel on lubatud erakorraliselt helistada ka perekondlikel põhjustel (nt üksikvanemast kinnipeetaval võimaldati graafikuvälisel ajal oma lastekodus viibiva lapsega telefoni teel suhelda). Põhjendatuks ei ole Teile teadaolevalt loetud näiteks taotlusi, kus ainukese põhjusena on nimetatud asjaolu, et „helistamise päevadel ei jõua kõigile helistada“.

22. Eelnevale lisaks tõdesite, et kinnipeetavad ning vahistatud ei pea vanglale konfidentsiaalset infot edastama. Taotluse põhjendamiskohustus ei eelda probleemi või erakorralise vajaduse üksikasjalikku selgitamist või kirjeldamist. Selgitasite, et nõutav on vaid üldine, kuid asjakohane põhjendus, mille alusel oleks vanglateenistuse ametnikul võimalik helistamise erakorralisust hinnata.

23. Selgitasite, et kinni peetava isiku taotlus erakorraliselt helistada vaadatakse läbi samal või erandjuhtudel ka järgmisel tööpäeval. Nii positiivsest kui negatiivsest otsusest teavitatakse vahistatut või kinnipeetavat hiljemalt järgmisel päeval suuliselt. Juhul kui erakorralisest telefoni kasutamisest keeldutakse, koostatakse kirjalik vastus 30 päeva jooksul.

24. Rõhutasite, et juhul, kui kinnipeetaval või vahistatul on helistamiseks selline erakorraline vajadus, mis nõuab viivitamatut helistamist, on tal võimalik helistamise erakorralisust selgitada juba avalduse vanglateenistuse ametnikule üleandmisel. Kui inspektor-kontaktisik peab põhjendust piisavaks ning tegemist on tõepoolest viivitamatu vajadusega, püütakse helistamisvõimalus tagada samal või järgmisel päeval. Tõdesite siiski, et sellisel erakorralisel juhul oleks kõige eesmärgipärasem kui kaitsja (või perekondliku erakorralise sündmuse puhul pereliige) vanglat erakorralisest vajadusest teavitab. See võimaldab vanglateenistuse ametnikel operatiivsemalt tegutseda ning tagab kinnipeetavale või vahistatule kiiremini võimaluse helistada.

2. Õiguskantsleri seisukoht

25. Käesoleval juhul oli vaja leida vastus küsimusele, kas Tartu Vanglas kinni peetavatele isikutele telefoni kasutamise praktika suhtlemiseks riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja nende ametiisikutega, samuti kaitsjaga või advokaadist esindajaga on õiguspärane.

26. Täpsustatult on antud juhul põhiküsimuseks see, kas vanglateenistuse praktika Tartu Vanglas kinni peetavatele isikutele telefoni kasutamiseks on kooskõlas VangS § 28 lõikes 3 ja VangS § 96 koosmõjus KrMS § 143¹ lõikes 4 sätestatud nõudega, et keelatud on kinni peetava isiku telefoni kasutamise piiramine suhtlemiseks riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja nende ametiisikutega, samuti kaitsjaga või advokaadist esindajaga.

2.1 Asjakohane õiguslik regulatsioon

27. VangS § 28 lg 1 sätestab, et kinnipeetaval on õigus kirjavahetusele ja telefoni (välja arvatud mobiiltelefoni) kasutamisele, kui selleks on tehnilised tingimused. Kirjavahetus ja telefoni kasutamine toimub vangla sisekorraeskirjades sätestatud korras.

28. Viidatud paragrahvi lõike 3 kohaselt võib kinnipeetava VangS § 28 lõikes 1 sätestatud õigust vanglateenistuse ametnik piirata, kui see ohustab vangla julgeolekut või korda või kahjustab vangistuse täideviimise eesmärke. Keelatud on kirjavahetuse ja telefoni kasutamise piiramine suhtlemiseks riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja nende ametiisikutega, samuti kaitsjaga või advokaadist esindajaga.

29. Vahistatute telefoni kasutamise õiguse sätestab VangS § 96, mille lõike 1 kohaselt on vahistatul õigus kirjavahetusele ja telefoni (välja arvatud mobiiltelefoni) kasutamisele, kui selleks on tehnilised tingimused. Kirjavahetus ja telefoni kasutamine toimub vangla sisekorraeskirjadega sätestatud korras.

30. VangS § 102 sätestab, et vahistatu või vangistuses viibiva või aresti kandva kahtlustatava või süüdistatava suhtes võib kohaldada täiendavaid piiranguid prokuratuuri või kohtu määruse alusel kriminaalmenetluse seadustikus sätestatud alustel ja korras.

31. KrMS § 143¹ lg 1 sätestab, et kui on piisav alus oletada, et vahistuses või vangistuses viibiv või aresti kandev kahtlustatav või süüdistatav võib oma tegevusega kahjustada kriminaalmenetluse läbiviimist, võib prokuratuur või kohus teha määruse kahtlustatava või süüdistatava ümberpaigutamiseks, täielikuks eraldamiseks teistest vahistatutest või vangistust või aresti kandvatest isikutest. Prokuratuur või kohus võib määrusega ka piirata või täielikult keelata kahtlustatava või süüdistatava lühiajalise või pikaajalise kokkusaamise õigust, kirjavahetuse ja telefoni kasutamise õigust, lühiajalise väljasõidu õigust ja lühiajalise väljaviimise või vabastamise õigust.

32. Sama paragrahvi lõike 4 kohaselt ei laiene piirang kirjavahetusele ja telefoni kasutamisele suhtlemiseks riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja nende ametiisikutega, samuti kaitsjaga.

33. Seega kehtib läbi KrMS § 143¹ lõike 4 põhimõtte, et piirata ei tohi vahistatu telefoni vahendusel peetavat suhtlust riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja nende ametiisikutega, samuti kaitsjaga. Teie vastusest minu teabe nõudmisele nähtub, et olete taolise tõlgendusega nõus. Lisaks võib asuda seisukohale, et VangS § 28 lg 3 laieneb ka läbi VangS § 90 lõike 1 vahistatute telefonikõnedele. Vastasel juhul tekiks olukord, kus süüdimõistetutel on oluliselt avaramad võimalused kaitsjate, esindajate ja ametiisikutega suhtlemiseks kui vahistatutel, kellel aga eelduslikult oleks süüdimõistetutest enam tarvis kriminaalmenetluse tõttu kaitsjaga kontaktis olla.

2.2 Piirangute seadmine helistamiseks riigiasutustele, kohalike omavalitsustele ja nende ametiisikutele, kaitsjale või advokaadist esindajale

34. Õiguskantsler on ka varasemalt pöördunud Tartu Vangla poole sarnases küsimuses ja leidnud, et kinni peetavale isikule peaks kaitsjaga ning ametiasutustega telefoni vahendusel suhtlemine olema võrdlemisi piiramatu.⁷ Õiguskantsler tugines toona võetud seisukohas muuhulgas sellele, et telefoni kasutamine aitab kaasa olulisel määral kinni peetava isiku võimalusele kaitsta efektiivselt oma õigusi. Viimast eriti vahistatute kontekstis kaitseõiguse realiseerimise näol.⁸ Ma ei pea siinkohal vajalikuks korrata varasemalt Tartu Vanglale esitatud põhjendusi telefoni kasutamise olulisuse kohta, kuid kinnitan uuesti, et vangla keskkonnas ei saa alahinnata kinni peetava isiku vajadust tõhusalt kaitsta oma õigusi.

35. Teie vastusest minu teabe nõudmisele nähtub, et vanglateenistus tõlgendab Tartu Vanglas VangS § 28 lõiget 3 ja KrMS § 143¹ lõiget 4 selliselt, et nimetatud normid ei sätesta riigiasutustele, kohalikele omavalitsustele ja nende ametiisikutele, kaitsjale või advokaadist esindajale helistamise piiramise absoluutset keeldu ning teatud tingimuste seadmine kõnealustele isikutele ja organitele helistamisele on Teie hinnangul kehtiva õiguse kohaselt võimalik. Praktikast tähendab viimane seda, et kinni peetavad isikud ei saa Tartu Vanglas igal ajal eelnevalt

⁷ Õiguskantsleri 17.01.2007 kiri nr 7-4/061044/0700107.

⁸ Näiteks viitas õiguskantsler oma seisukohas sellele, et Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee soovitus liikmesriikidele REC(2006)2 Euroopa vanglareeglistiku kohta sätestab punktis 23.1, et kõikidel vangidel on õigus õigusabile ning vanglaasutused peavad tagama piisavad vahendid juurdepääsuks sellisele abile. Sama dokumendi punkt 98.2 täpsustab, et vahistatule tuleb tagada kõik vajalikud vahendid, et aidata tal ette valmistada kaitset ning kohtuda oma seaduslike esindajatega. Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6 kohaselt on samuti oluline, et kinni peetav isik saaks tõhusalt oma õigusi kaitsta (viimast ka vanglas viibides).

nimetatud isikutele ja organitele helistada, vaid helistamisõigus on tagatud üldjuhul vangla päevakavas toodud aegadel või n-õ erakorraliselt helistamise taotluse rahuldamisel ka muul ajal.

36. Olete oma seisukohas toonud välja põhjendused, miks kinni peetavatele isikutele piiramatult telefoni kasutamist helistamiseks riigiasutustele, kohalikele omavalitsustele ja nende ametiisikutele, kaitsjale või advokaadist esindajale ei võimaldata. Kokkuvõtlikult saab Teie vastusest esile tuua selle, et vanglateenistuse ressursid on piiratud ning telefoni võimaldamisele lisaks on tarvilik tagada kinni peetavatele isikutele ka muid õigusi ning kindlustada vangla julgeolek. Olete märkinud ära ka seda, et kinni peetavatel isikutel on võimalik mainitud isikute ja organitega suhtlemiseks kasutada lisaks telefonile ka muid suhtlemisviise (postiteenus jne). Õiguskantsler nõustub sellega, et vanglateenistusel on tarvis täita mitmeid erinevaid tööülesandeid, kuid möönda tuleb, et telefoni kasutamine on ühest küljest operatiivseim viis soovitud isikuga kontakti saada ning ka materiaalses mõttes soodsaim.

37. Toon järgnevalt esile asjakohase kohtupraktika ja õiguskirjanduses väljendatud seisukohad ning seejärel annan Teie toodud põhjendustega koosmõjus enda hinnangu vanglateenistuse senisele praktikale telefoni kasutamise õiguse tagamise küsimuses.

38. Kohtupraktikas on asutud järgmisele seisukohale: „VangS § 28 lõikes 1 on sätestatud üldine telefoni kasutamise õigus ning järgnevates lõigetes on täpsustatud telefoni kasutamise korda, määratledes ka telefoni kasutamise piiramise võimalused. Kolleegium on seisukohal, et seadusandja on selgesõnaliselt ette näinud direktori kaalutusõiguse ainult juhul, kui kinni peetavale isikule helistamisvõimaluse andmine võib ohustada vangla julgeolekut või sisekorda või kahjustada vangistuse täideviimise eesmärke üldiselt. Vanglal ei ole helistamise piirangu kehtestamisel õigust piirata kinnipeetava suhtlemist riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja nende ametiisikutega, samuti kaitsjaga. Seega laieneb VangS § 28 lõikest 3 tulenev keeld terviklikult kogu paragrahvile, mitte kitsalt üksnes VangS § 28 lg 3 esimeses lauses sätestatule. VangS § 28 lg 3 on vastastikusel seoses VangS § 28 lõikega 1. Kolleegium mõonab, et teatud erakorralise sündmuse korral (näiteks rahutused vangla territooriumil, probleemid telefonivõrguga) on vanglal õigus VangS § 28 lõikes 3 märgitud ametiisikutele ning kaitsjale helistamise osas kehtestada ajutisi piiranguid.“⁹

39. Ka õiguskirjanduses on asutud seisukohale, et üldjuhul ei tohi vangla piirata kinnipeetava suhtlust telefoni teel riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja nende ametiisikutega, samuti kaitsjaga või advokaadist esindajaga. Siiski on väljendatud arvamust, et teatavaid piiranguid võib seada kinnipeetava suhtlemisele riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuste ja nende ametiisikutega, kuid sellised piirangud peavad olema vajalikud ning säilitama helistamise võimaluse mõistlikul määral. Samas on tõdetud, et vanglateenistus ei tohi tulenevalt riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja nende ametiisikutega ning kaitsjatega suhtlemise olulisusest rakendada helistamise korda, mis moonutab kinnipeetavate helistamise õiguse olemust selliselt, et sisuliselt võib muutuda asutuste ametiisikutega ja kaitsjatega suhtlemine võimatuks.¹⁰

40. Eelnevatele seisukohtadele tuginedes võib nentida, et kinnipeetava ja vahistatu suhtlemine telefonitsi ametiasutustega ning kaitsjate ja esindajatega peab toimuma üldjuhul piiramatult ja mitte samadel alustel teistele isikutele (nt lähedastele) helistamisega (n-õ graafikukohaselt määratud päevadel ja kellaegadel).

⁹ RKHKo 13.11.2007, nr 3-3-1-46-07, p 10. Vt ka RKHKo 31.10.2007, nr 3-3-1-54-07, p 9.

¹⁰ J.Sootak. Kommentaarid §-le 28. Vangistusseadus. Kommenteeritud väljaanne §-d 1-109. Teine, täiendatud ja ümbertöötatud väljaanne. Tallinn, Juura, 2014, § 28 komm 3.3, lk 92.

41. Nagu varem viitasin, analüüsis õiguskantsler 2006. aastal olukorda, kus Tartu Vanglas said vahistatud vangla kodukorra kohaselt helistada kaitsjale vaid konkreetsel kuupäeval ja kellaaegadel.¹¹ Tol ajal kehtis VangS § 28 lõikega 3 analoogne regulatsioon VangS § 96 lõikes 3, millega keelati piirata vahistatu õigust helistada kaitsjale. Kõnealuse analüüsi tulemusel koostas õiguskantsler Tartu Vanglale ettepaneku rikkumise kõrvaldamiseks, milles tõdes, et piirata ei saa vahistatu kirjavahetust ja telefonikõnesid VangS § 96 lg 3 lauses 2¹² nimetatud asutustele ja isikutele, kehtestades näiteks neile helistamiseks kindlad kuu- või nädalapäevad ja kellaajad. Õiguskantsleri asus seisukohale, et Tartu Vangla kehtestatud telefoni kasutamise piirang vahistatu suhtlemiseks ametiasutuste ja kaitsjaga, nagu see nähtus Tartu Vangla kodukorrast, oli vastuolus VangS § 96 lõike 3 lauses 2 sätestatuga. Seetõttu tegi õiguskantsler Tartu Vanglale ettepaneku tagada vahistatute piiramatu telefoni kasutamise õigus suhtlemiseks VangS § 96 lõike 3 lauses 2 nimetatud adreessatidega (riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste ametiisikutega ning kaitsjaga).

42. Õiguskantsler esitas eelnevalt viidatud ettepaneku koostamiseks muuhulgas teabe nõudmise justiitsministrile.¹³ Justiitsminister asus oma vastuses teabe nõudmisele seisukohale, et vangistusseaduse kohaselt ei tohi piirata kinni peetava isiku õigust helistada riigiasutustele, kohalikele omavalitsustele ja nende ametiisikutele ning kaitsjale. See tähendab justiitsministri hinnangul eelkõige helistamist nimetatud isikutele tööajal, aga samas mõõnis minister, et kaitsjaga võib erandkorras olla vajadus ühendust võtta ka öisel ajal. Justiitsministri seisukohast võis tollase õiguse kontekstis välja lugeda, et kaitsjatele helistamine peab vanglas toimuma n-ö graafikuväliselt.¹⁴

43. Jään Teie vastuses toodud põhjendustest hoolimata õiguskantsleri varasema seisukoha juurde ning leian, et telefoni kasutamise õiguse helistamiseks riigiasutustele, kohalikele omavalitsustele ja nende ametiisikutele, kaitsjale või advokaadist esindajale piiramine on lubatav siiski vaid erakorralise sündmuse ajal ja ajutiselt ning piirangud peavad olema vajalikud ja säilitama helistamise võimaluse mõistlikul määral. Toon siinkohal esile, et Riigikohus on võrdlemisi järjekindlalt rõhutanud, et administratiivsed ja tehnilist laadi raskused ei saa olla üldjuhul põhiõiguste piiramise legitiimne eesmärk.¹⁵ Näiteks on kohus leidnud, et vaiete suure hulga, tööjõu vähesuse või töökorralduslike erisustega ei saa õiguslikult põhjendada seaduses imperatiivselt sätestatud normide, sh menetlustähtaegu reguleerivate normide järgimata jätmist.¹⁶

44. Antud juhtumi kontekstis tähendab eeltoodu seda, et kõne all olev õigus tuleneb seadusest ja on vähemalt sama oluline (kui mitte mõnel juhul olulisemgi) kui need, mille tagamiseks ja kaitseks vanglateenistus erinevaid tööülesandeid täidab ja mille tõttu Teie väiteil on põhjendatud rakendada helistamise piiranguid. Seega ei saa telefoni kasutamist helistamiseks riigiasutustele, kohalikele omavalitsustele ja nende ametiisikutele, kaitsjale või advokaadist esindajale piirata pelgalt seetõttu, et vanglateenistusel on tarvis täita oma igapäevaseid tööülesandeid ja riigivõim

¹¹ Õiguskantsleri 17.01.2007 kiri nr 7-4/061044/0700107.

¹² Ettepaneku koostamise ajal kehtis VangS § 96 järgmises sõnastuses:

„(1) Vahistatul on õigus kirjavahetusele ja telefoni (välja arvatud mobiiltelefoni) kasutamisele, kui selleks on tehnilised tingimused. Kirjavahetus ja telefoni kasutamine toimub vangla sisekorraeeskirjadega sätestatud korras.

(2) Kirjavahetus ja telefoni kasutamine toimub vahistatu kulul.

(3) Vahistatu käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud õigust võib vangla direktor piirata üksnes uurija, prokuröri või kohtu loal, kui see on vajalik kriminaalmenetluse läbiviimise tagamiseks. Keelatud on vahistatu kirjavahetuse ja telefoni kasutamise piiramine suhtlemiseks riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja nende ametiisikutega, samuti kaitsjaga.“

¹³ Õiguskantsleri 13.09.2006 kiri nr 7-4/061044/0606157.

¹⁴ Justiitsministri 09.10.2006 kiri nr 4-2-05/9244.

¹⁵ Vt nt RKPJKo 21.01.2004 nr 3-4-1-7-03, p 39.

¹⁶ RKHKo 21.06.2010, nr 3-3-1-24-10, p 21.

ei ole suutnud (kas vastavate vahendite puuduse või ebaotstarbeka jaotamise tõttu) katta vajaliku ressursiga kõiki vanglateenistusele seadusega pandud kohustuste nõuetekohast täitmist.

45. Kokkuvõttes tõden, et helistamiseks riigiasutustele, kohalikele omavalitsustele ja nende ametiisikutele, kaitsjale või advokaadist esindajale peavad nii süüdimõistetul kui ka vahistatul olema täiendavad võimalused võrreldes teistele isikutele helistamisega. Mõõnan, et VangS § 28 lõiget 3 ja KrMS § 143¹ lõiget 4 ei pea ilmtingimata tõlgendama ja rakendama selliselt, et antud normidest lähtudes tuleks tagada eelnevalt viidatud isikutele ja organitele helistamise õigus täiesti piiramatult (arvestada võib ametiasutuste tööaega jne). Näiteks võib helistamiseks riigiasutustele, kohalikele omavalitsustele ja nende ametiisikutele, kaitsjale või advokaadist esindajale ajutise piirangu tekitada eriline julgeolekuolukord vanglas vms, aga need piirangud peavad olema kaalukate põhjendustega, ajutise iseloomuga ning ei tohi viia helistamise õigust sisuliselt olematuks. **Teisisõnu leian, et vanglateenistus peab tagama kinni peetavatele isikutele helistamiseks riigiasutustele, kohalikele omavalitsustele ja nende ametiisikutele, kaitsjale või advokaadist esindajale telefoni kasutamise selliselt, et kõnealune õigus ei saaks ülemäära negatiivselt mõjutatud (moonutatud).**

2.3 Taotluste esitamine ja põhjendamine erakorraliseks helistamiseks

46. Avaldajate pöördumistest nähtub, et väidetavalt on kinni peetaval isikul vaja vanglale koostada taotlus kaitsjale või esindajale helistamiseks ning märkida selles ära ka põhjus, miks kõnealusele isikule helistada soovitakse. Avaldajate kinnitusel on vanglal taotlusele vastamiseks aega 30 päeva.

47. Teie vastusest minu teabe nõudmisele nähtub, et vanglateenistus nõuab Tartu Vanglas tõepoolest kinni peetavatelt isikutelt n-õ graafikuvälisel ajal erakorraliselt helistamiseks põhjustatud taotluse koostamist, millest lähtudes vanglateenistus otsustab erakorralise helistamise vajaduse riigiasutustele, kohalikele omavalitsustele ja nende ametiisikutele, kaitsjale või advokaadist esindajale.

48. Teie seisukohast selgus, et erakorralise helistamise taotlusesse tuleb kinni peetaval isikul märkida lisaks üldistele isiklikele andmetele (nimi, sünniaeg) ka nende isikute nimed ja telefoninumbrid, kellele kinnipeetav või vahistatu helistada soovib. Lisaks tuleb taotlust põhjendada viisil, millest nähtuks erakorralise helistamise vajadus. Taotluse põhjendus loetakse piisavaks, kui sellest ilmneb selgelt helistamise erakorralisus. Põhjenduse hindamisel võetakse arvesse kõikvõimalikke tähtsust omavaid asjaolusid, kuid kinnitasite, et kinni peetavalt isikult ei nõuta taotluses plaanitava telefonivestluse sisu üksikasjalikku selgitamist.

49. Kinnitasite, et kinni peetava isiku taotlus erakorraliselt helistada vaadatakse läbi samal või erandjuhtudel ka järgmisel tööpäeval. Nii positiivsest kui negatiivsest otsusest teavitatakse vahistatut või kinnipeetavat hiljemalt järgmisel päeval suuliselt. Juhul kui erakorralisest telefoni kasutamisest keeldutakse, koostatakse kirjalik vastus 30 päeva jooksul. Töite esile, et kõnealuste taotluste läbivaatamise keskmine aeg oktoobris ja novembris on olnud 1-3 tööpäeva.

50. Viitan, et kohtupraktikas on Riigikohus sarnases küsimuses tõdenud järgmist: „Kolleegium on seisukohal, et kinni peetaval isikul puudub kohustus vanglat teavitada asjaoludest, mis tingivad kaitsjale või teistele VangS § 28 lõikes 3 nimetatud isikutele helistamise soovi. Helistamise taotluse motiveerimise kohustust vangistusseadus ega vangla sisekorraeeskiri ette ei

näe. Samuti ei ole seadusandja seadnud kaitsjale helistamise õigust sõltuvusse helistamise eesmärgist.¹⁷

51. Õiguskirjanduses on mõõndud, et kinnipeetav peab n-õ graafikuväliselt VangS § 28 lõikes 3 nimetatud isikutele helistamiseks vormistama taotluse ja märkima sinna, et soovib just kõnealuste isikutega suhelda, ning vanglal peab olema võimalus tuvastada, kas kinnipeetava graafikuväline helistamine on ikka toimunud isikutele, kellele helistamist vanglateenistus piirata ei tohi. Küll aga puudub kinnipeetaval kohustus põhjendada, miks ta konkreetsele ametiasutusele, ametiisikule või kaitsjale helistada soovib.¹⁸

52. Kuigi seaduse ja määruse tasandil ei ole erakorraliselt helistamise taotluse kohta spetsiifilist regulatsiooni kehtestatud, siis Tartu Vangla direktori 11.02.2013 käskkirjaga nr 1-1/27 kinnitatud Tartu Vangla kodukord¹⁹ mainib kõnealuse taotluse esitamist punktis 13.9. Viimane sätestab, et avatud osakondades on lubatud telefoni kasutada päevakavas toodud aegadel. Kui kinnipeetaval on muul ajal vajadus helistada riigiasutusele, kohalikule omavalitsusasutusele või kaitsjale, tuleb tal esitada põhjendatud taotlus hiljemalt helistamisele eelneval tööpäeval. Avatud osakonna lukustamisel võimaldatakse telefoni kasutamine vastavalt vangla võimalustele, kuid mitte harvem kui üks kord nädalas. Kui kinnipeetaval on avatud sektsiooni lukustamise perioodi ajal vajadus helistada riigiasutusele, kohalikule omavalitsusasutusele või kaitsjale, tuleb tal esitada põhjendatud taotlus inspektor-kontaktisikule.

53. Tõden, et Teie seisukohas toodu ja kinni peetavate isikute avaldustes väidetu ei ole eelnevalt mainitud taotlusesse märgitava põhjenduse osas täies ulatuses kokkulangevad. Mõõnan, et piir selle vahel, mida vanglateenistus näeb erakorraliselt telefoni kasutamise põhjuste veenva kirjeldusena, ning kinni peetav isik ülemäärase huvitundmisena selle vastu, mida isik kavatseb riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste ametiisikutele, kaitsjale või advokaadist esindajale telefonikõnes rääkida, on keeruliselt eristatav. Kindlasti peab olema tagatud kinni peetava isiku telefonikõne sisu privaatsus – kinni peetavalt isikult ei saa nõuda seda, et ta vanglateenistust telefonikõne sisuks olevatest detailidest informeeriks, samuti ei saa keelduda isikule vastasel korral erakorraliselt telefoni kasutamise võimaluse tagamisest. Pigem tõusetub aga riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste ametiisikutele, kaitsjale või advokaadist esindajale helistamisele piirangute seadmise üldisemast lubatavusest küsimus, kas taolise põhjenduse kinni peetavalt isikult nõudmine on vajalik. N-õ tavatähenduses erakorraliselt telefoni kasutamise puhul muudele subjektidele helistamisel on iseenesest arusaadav, et vanglateenistus palub kinni peetaval isikul veenvalt selgitada, millest on erakorraliselt telefoni kasutamine tingitud ning miks ei saa kõnet teha telefoni kasutamiseks ettenähtud ajal. Eelnevalt nimetatud nn erisubjektidele helistamisel ei pruugi telefonikõne erakordsuse põhjendamine olla sisuliselt vajalik, kuna erakordsuse olemasolu ei ole määravaks, kas isik saab telefonikõne teostada või mitte, sest nagu ma eelpool sedastasin, peaks minu hinnangul kinni peetav isik saama n-õ graafikuväliselt erandkorras helistada riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste ametiisikutele, kaitsjale või advokaadist esindajale võrdlemisi piiramatult ja kitsendusi antud õigusele saab kohtupraktikale tuginedes seada vaid näiteks erandlikes julgeolekuoludes, kitsendused peavad olema ajutise iseloomuga ning nende kehtestamise põhjused kaalukad.

¹⁷ RKHKo 13.11.2007, nr 3-3-1-46-07, p 11.

¹⁸ J.Sootak. Kommentaarid §-le 28. Vangistusseadus. Kommenteeritud väljaanne §-d 1-109. Teine, täiendatud ja ümbertöötatud väljaanne. Tallinn, Juura, 2014, § 28 komm 3.2, lk 92.

¹⁹ Tartu Vangla direktori 11.02.2013 käskkirjaga nr 1-1/27 kinnitatud Tartu Vangla kodukord, 21.11.2014 seisuga. Kättesaadav <http://www.vangla.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=58814/Tartu+Vangla+kodukord.pdf> (06.03.2015). arvutivõrgust:

3. Kokkuvõtteks

54. Olles tutvunud avaldajate pöördumistega, Teie seisukohtade, asjakohase kohtupraktika ning õiguskirjandusega, leian, et:

- 1. kinni peetavale isikule riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste ametiisikutele, kaitsjale või advokaadist esindajale helistamiseks seatavad piirangud ei tohi moonutada vastavat õigust ning peavad olema ajutise iseloomuga, nende kehtestamise põhjused kaalukad ja esinema erandlikes olukordades;**
- 2. kinni peetavalt isikult erakorraliselt helistamiseks riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste ametiisikutele, kaitsjale või advokaadist esindajale taotluse nõudmisel peab olema tagatud kinni peetava isiku telefonikõne sisu privaatsus. Kinni peetavalt isikult ei saa nõuda seda, et ta vanglateenistust telefonikõne sisuks olevatest detailidest informeeriks ning keelduda isikule vastasel korral erakorraliselt telefoni kasutamise võimaluse tagamisest juhul, kui kinni peetav isik ei ava taotluses telefonikõne võimalikku sisu.**

55. Eelneva tõttu soovitan vanglateenistusel muuta Tartu Vanglas telefoni kasutamise praktikat selliselt, et helistamisõigus riigiasutustele, kohalikele omavalitsustele ja nende ametiisikutele, kaitsjale või advokaadist esindajale oleks kinni peetavale isikule tagatud antud õigust liigselt moonutamata ning kõnealusele õigusele seatud piirangud oleksid vastavuses eelpool toodud tingimustega.

56. Teie seisukohta eelnevale soovitusel ootan võimalusel hiljemalt 08.05.2015.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

Teadmiseks: Justiitsministeerium (info@just.ee)